



## *LIIKETOIMINTASUUNNITELMAN (LNRO 3430) LAADINTAOHJE 18.1.2021* (käytetään investointituen osalta 16.1.2021 ja sen jälkeen vireille tulleisiin hakemuksiin ja aloitustuen osalta vastaava päivämäärä on 1.2.)

Nuoren viljelijän aloitustukea tai maatalouden investointitukea koskevaan hakemukseen on liitettävä liiketoimintasuunnitelma, joka on tuen hakijan maatilaa koskeva kehittämissuunnitelma. Siinä esitetään tuen hakijaa ja maatalon hallintaa koskevat tiedot, maatalon alkutilanteen tarkastelu, maatalon toiminnan kehittämisen tavoitteet, toimenpiteet näiden tavoitteiden saavuttamiseksi sekä kehittämiseen liittyvät talouslaskelmat. Yhdeksi maatilaksi katsotaan tässä yhteydessä tuotantoyksikkö, joka:

- on viljelijän johtama ja jota käytetään maatalouden harjoittamiseen
- muodostuu yhdestä tai useammasta kiinteistöstä tai kiinteistön osasta tai tuotantorakennuksesta maapohjineen
- on toiminnallisesti ja taloudellisesti itsenäinen
- on hakijan hallinnassa yhtenä kokonaisuutena omistuksen tai vuokrauksen perusteella.

Liiketoimintasuunnitelma voidaan laatia Ruokaviraston vahvistamalle lomakkeelle numero 3430 tai muulla tavoin noudattaen lomakkeessa ja ohjeissa annettua sisältömallia.

Nuoren viljelijän aloitustuki tai maatalouden investointituki voidaan myöntää luonnolliselle henkilölle tai yksityisoikeudelliselle yhteisölle. Näissä tapauksissa liiketoimintasuunnitelma laaditaan hakijan hallitsemaa maatilaa koskien (yleensä saman Y-tunnuksen piirissä harjoitettava toiminta). Liiketoimintasuunnitelma laaditaan tilakohtaisesti myös siinä tapauksessa, kun tukea haetaan useamman tilan yhteishankintana toteuttamaan investointiin (esimerkiksi viljankuivaamo yhteiskäyttöön), mutta tukea haetaan tilakohtaisesti erikseen tilan hankintaosuutta vastaavassa suhteessa. Investoinnin vaikutus huomioidaan kussakin liiketoimintasuunnitelmassa siltä osin kuin se vaikuttaa kyseisen maatalon tuotantoon ja talouteen.

Investointitukea voidaan myöntää myös sellaiselle yksityisoikeudelliselle yhteisölle, jonka osakkaista tai jäsenistä enemmän kuin puolet on luonnollisia henkilöitä, ja jonka tarkoituksena on edistää yhteistoimintaa osakkaiden tai jäsenten harjoittamassa maatalouden tuotantotoiminnassa (esimerkiksi viljelijöiden osuuskunnan viljankuivaamo). Tässä tapauksessa kukin yhteisön osakas tai jäsen toimittaa liiketoimintasuunnitelman omaa maatalaansa koskien hakemuksen liitteeksi. Investoinnin vaikutus huomioidaan kussakin liiketoimintasuunnitelmassa siltä osin kuin se vaikuttaa kyseisen maatalon tuotantoon ja talouteen.

Liiketoimintasuunnitelman tulee sisältää vähintään seuraavat tiedot:

### **1. TUEN HAKIJAA JA TILAN HALLINTAA KOSKEVAT TIEDOT**

Tuen hakijoina olevien henkilöiden (omistajat/vuokraajat) nimet, syntymävuodet ja vakituisen asuinpaikan osoite. Jos hakija on yksityisoikeudellinen yhteisö (osakeyhtiö, avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö tai osuuskunta), ilmoitetaan yhteisön omistajien/jäsenten nimet, syntymävuodet, vakituisen asuinpaikan osoite sekä yhteisön nimi. Myös hakijoiden tai yhteisön osakkaiden hallintaosuus tilasta tulee ilmoittaa. Lisäksi tulee antaa selvitys kyseisen hallintaosuuden perusteista. Jos hakija on osakkaana muissa maataloutta harjoittavissa yrityksissä, nämä yritykset ja omistusosuus tulee mainita. Jos hakijana on yhteisö, kaikkien yhteisön osakkaiden osalta tulee tehdä vastaava selvitys. Jos rakennuksia sijaitsee vuokramaalla, rakennuksia aiotaan rakentaa vuokramaalle tai vuokrasopimuksilla on muuten olennaista vaikutusta tilan toiminnan jatkuvuudelle, tulee mainita vuokrasopimusten kesto ja vuokrasopimusten muut hallintaan liittyvät keskeiset tiedot. Pellon vuokrasopimuksista on aina annettava seuraavat tiedot; kunkin vuokrasopimuksen vuokranantaja, vuokrasopimuksen sopimusaika

(esim. 1.1.2020–31.12.2025) ja sopimusala sekä muut mahdolliset oleelliset tiedot (esimerkiksi talouteen tai käyttöön vaikuttavat erityisehdot). Lisäksi spv -tapauksissa tulee ilmoittaa (K/E), siirretäänkö vuokrasopimukset sellaisenaan jatkajalle, vai tekeekö tilanpidon jatkaja uudet vuokrasopimukset ja näiden sopimusaika. Jos tilanpitoa ei ole vielä aloitettu tai määräysvaltaa yrityksestä hankittu, tiedot annetaan luonnoskaupparjojen tai -vuokrasopimusten tietojen perusteella.

## **2. TUEN HAKIJAN AMMATTITAITO**

Nuoren viljelijän aloitustuen ja maatalouden investointituen hakijalla on oltava riittävä, tuen kohteena olevan yritystoiminnan harjoittamisen kannalta tarkoituksenmukainen ammattitaito. Koulutusvaatimus voidaan tietyissä tapauksissa täyttää myös muulla tavoin. Koulutusvaatimuksen täyttymistä koskevat vaihtoehdot on esitetty lomakkeen kohdassa 2.

## **3. TILAN ALKUTILANTEEN TARKASTELU**

### **3A Maatila**

Kohdassa ilmoitetaan omistuksen tai vuokrauksen perusteella hakijan hallinnassa oleva peltoala sekä metsäala. Kohdassa esitetään myös tilanpidon aloituksen tai investoinnin valmistumisen jälkeen muodostuvan tilan pinta-ala tiedot. Suunnitelmassa tulee tarkastella myös pellon ja mahdollisen muun maatalousmaan soveltumista tilan toimintaan. Tällaisia tietoja ovat esimerkiksi peltojen tilusrakenne, peltojen ojitus tapa ja ojituksen kunto sekä peltojen maalajit ja viljavuus (lohkojen koko, muoto, etäisyys talouskeskuksesta, avo-ojitus/salaojitus, viljavuustutkimusten tulokset, maan rakenne).

Jos hakija on ennen varsinaisen tilanpidon aloittamista omistanut tai hallinnut viljelysmaata tai omistanut osuuksia yksityisoikeudellisista yhteisöistä, jotka ovat harjoittaneet maataloutta, on näiden osalta annettava erillinen selvitys, paljonko yrittäjätuloa on hakijalle muodostunut vuosittain ennen varsinaisen tilanpidon aloittamista.

### **3B Tilan työvoimaa koskevat tiedot**

Tarkastellaan tilan töihin käytettävissä olevat työvoimaresurssit ja annetaan selvitys hakijoiden työskentelystä tilalla tai tilan ulkopuolella. Millainen tekniikka ja työketjut tilalla on käytössä? Kuinka paljon käytetään palkattua työvoimaa sekä urakointi- tai ostopalveluita? Millä tavalla työvoimaresurssit tulevat muuttumaan tulevaisuudessa? Lisäksi on tilan tuotantosuunta ja tuotannon laajuus huomioon ottaen arvioitava mahdollisuudet hankkia tilan ulkopuolelta tilapäistä tai vakituista työvoimaa sekä urakointipalveluita, vaikka näitä ei nykyisessä tilanteessa vielä käytettäisi. Jos hakija/hakijat käyvät töissä tilan ulkopuolella, tulee ilmoittaa työpaikka, jatkuuko tilan ulkopuolella työskentely myös investoinnin/tilakaupan jälkeen ja jos ei jatku, ajankohta, jolloin muutos tapahtuu. Jos tilan ulkopuolella työskentelystä syntyy tulonhankkimiskuluja, ne on esitettävä ja perusteltava talouslaskelmassa.

### **3C Kasvintuotannon viljelyalat ja satomäärät vuodessa**

Ilmoitetaan tilan kasvintuotannon viljelyalat (ha) ja satomäärät (kg/ha, tn/ha, ry/ha) nykyisessä tuotannossa sekä tilanpidon aloituksen tai investoinnin toteuttamisen jälkeen (Talouslaskelmien perusteissa voidaan tarkentaa, mitä tiettyä vuotta luvut koskevat. Jos satomäärät muuttuvat investoinnin/tilakaupan myötä, on muutos perusteltava kohdassa 5.). Viljelyalat ja satomäärät ilmoitetaan tarkoituksenmukaisella tarkkuudella pääviljelykasveittain.

### **3D Kotieläintuotannon eläinmäärät ja tuotosmäärät vuodessa**

Ilmoitetaan tilan eläinmäärät (kpl) ja tuotostiedot (litraa tai kg/eläin) nykyisessä tuotannossa sekä tilanpidon aloituksen tai investoinnin toteuttamisen jälkeen (Talouslaskelmien perusteluissa voidaan tarkentaa, mitä tiettyä vuotta luvut koskevat. Jos tuotosmäärät muuttuvat investoinnin/tilakaupan myötä, on muutos perusteltava kohdassa 5.). Tuotantoeläimistä (lehmät, emakot jne.) ilmoitetaan keskimääräinen eläinmäärä ja myyntiin kasvatettavista eläimistä (lihasiat, lihanaudat jne.) ilmoitetaan myytävä eläinmäärä. Esimerkiksi lypsylehmiä 70 kpl, myytävä maitomäärä 8300 litraa/lehmä, 3000 lihasikaa vuodessa teuraspainoltaan 84 kg/sika jne. Lisäksi tässä kohdassa ilmoitetaan mahdolliset tuotantosopi-

mukset ja eläinpaikkojen määrä ennen tilakauppaa/investointia sekä tilakaupan/investoinnin toteuttamisen jälkeen.

### **3E Päätuotteiden markkinointikanavat**

Tarkastellaan tilan päätuotteiden markkinointia. Mitä tuotanto- tai viljelysopimuksia tilan tuotannosta vuosittain tehdään tai on voimassa pitkäkestoisesti? Mitä maataloustuotteiden ostajia tai jalostajia tilan sijaintialueella vaikuttaa? Päätuotteiden markkinointimahdollisuudet tulee myös arvioida tilan kehittämisen näkökulmasta. Jos tuotantoa laajennetaan tai tuotantosuunta vaihdetaan, millaiset mahdollisuudet kasvaneen tai muuttuneen tuotannon markkinoimiselle on käytettävissä?

### **3F Rakennukset sekä koneet ja laitteet**

Tarkastellaan tilan rakennuskantaa sekä koneita ja laitteita. Arvioidaan rakennusten, koneiden ja laitteiden yleiskunto sekä missä määrin niitä käytetään maataloudessa ja muussa yritystoiminnassa tai metsätaloudessa. Kohdassa tulee arvioida rakennusten, koneiden ja laitteiden käyttökelpoisuus nykyisessä tuotannossa sekä tilan kehittämisen kannalta. Rakennuksista ja/tai koneista sekä niitä koskevista laskelmista on laadittava erillinen liite, joka liitetään varsinaisten talouslaskelmien yhteyteen.

### **3G Tilan metsätaloutta ja muuta yritystoimintaa koskevat tiedot**

Tarkastellaan maatalouden ohella harjoitettavaa muuta yritystoimintaa ja metsätaloutta siltä osin kuin niitä koskevia tietoja ei ole vielä annettu muissa kohdissa ja siltä osin kuin niillä on taloudellista merkitystä. Esimerkiksi: Millaiset ovat tilan metsävarat ja metsien hakkuumahdollisuudet? Millaista muuta yritystoimintaa kuin maataloutta tilalla harjoitetaan? Mikä on sen merkitys maatilan ja hakijan taloudelle? Kuinka suuri osuus työajasta käytetään muun yritystoiminnan harjoittamiseen?

## **4. TILAN KEHITTÄMINEN**

Nuorten viljelijöiden aloitustuen liiketoimintasuunnitelmassa on kohtien 4A, 4B ja 4C osalta erityisesti huomioitava, että liiketoimintasuunnitelmassa on selvästi tuotava esille lähtötilanteen lisäksi tilan toimintojen kehittämisen välietapit ja tavoitteet. Lisäksi liiketoimintasuunnitelmassa on oltava yksityiskohtaiset tiedot tilan toimintojen kehittämiseksi tarvittavista toimista, kuten investoinneista, koulutuksesta tai neuvonnasta, mukaan lukien ympäristön kestävyys ja resurssitehokkuuteen liittyvät toimet. Aloitustuen osalta myös tulojen ja menojen muutokset sekä investoinnit on syytä jaksottaa kaikille niille vuosille, jolloin on realistista olettaa, että ne pystytään todellisuudessa toteuttamaan. Mikäli kehittämistoimilla on vaikutusta maatilan kannattavuuteen, on kehittämistoimet myös syytä sisällyttää liiketoimintasuunnitelman laskelmaosioon niille vuosille, joille vaikutukset realisoituvat.

### **4A Toiminnan kehittämisen tavoitteet**

**Esitetään hakijan asettamat tilaa koskevat tavoitteet perusteluineen** (aikaan tai määrään sidottuna). Esimerkiksi: Hakijat tahtovat kehittää tilasta lähivuosien kuluessa vähintään kahden ihmisen toimeentulon (esim. 30 000 e/v/henkilö) antavan yrityksen. Tilan tuotantoprosesseja halutaan kehittää niin, että toiminnan tuottavuus kohoaa (esimerkiksi työt hoidetaan 2 henkilön voimin aiemman 3 henkilön sijasta). Halutaan sopeutua tuotantoa koskevissa sopimuksissa asetettuihin tuotannon määrä- ja laatuvaatimuksiin (esimerkiksi broilertuotanto laajennetaan 60 000 kasvatuspaikkaan).

### **4B Kuvaus toiminnan kehittämisestä**

**Kohdassa tulee antaa selvitys niistä toimenpiteistä, joilla edellisen kohdan mukaiset tavoitteet saavutetaan.** Asiaan liittyen tulee tarkastella vähintään seuraavia asioita:

- Millaisia kehittämistoimenpiteitä aiotaan tehdä?
- Millä aikataululla kehittämistoimenpiteet mahdollisine välivaiheineen toteutetaan ja mikä on niiden kustannusarvio? Kuinka niiden rahoitus ja toteutus järjestetään?

Tilan kehittämistoimenpiteitä tarkasteltaessa tulee ottaa huomioon niiden toteutus ja vaikutus kokonaisvaltaisesti. Esimerkiksi tuettavan rakennusinvestoinnin yhteydessä saatetaan joutua investoimaan myös muihin kohteisiin kuten konekalustoon tai peltoalan kasvattamiseen. Toimenpiteen toteuttaminen saattaa edellyttää myös luvan hankkimista viranomaisilta (lupaehtojen vaikutus?). Tarkastelussa on huomioitava muutkin kuin aineelliset kehittämistoimenpiteet, kuten koulutus- ja neuvontapalveluiden käyttäminen. Tarkastelussa on myös arvioitava, millaisia vaikutuksia hakemuksen kohteena olevalla toimenpiteellä on työympäristöön, tuotantohygieniaan, eläinten hyvinvointiin tai ympäristön tilaan.

#### **4C Toiminnan kehittämiseen liittyvien riskien arviointi**

Liiketoimintasuunnitelmassa on tarkasteltava, millaisia riskejä tilan toimintaan ja kehittämiseen sisältyy (tuote- ja panoshintojen tai lainojen korkotason muutokset, onnettomuudet, eläintaudit, yrittäjän vakava sairastuminen, työvoiman menetys (es. vanhemman sukupolven irrottautuminen tilanhoidosta, (avio)ero, yhteistyökumppanin menetys tms.), poikkeukselliset sääolosuhteet, investointien käynnistysvaikeudet jne.). On myös arvioitava erilaisten riskitekijöiden merkitys tilan toiminnan jatkuvuuden ja hakemuksen kohteena olevan toimenpiteen toteutuksen kannalta. Lisäksi tulee selvittää mahdollisuudet riskeihin varautumiseen. Talouslaskelmissa voidaan arvioida riskejä erilaisiin riskivaihtoehtoihin perustuen. Riskejä koskeva tarkastelu tulee laatia aina, kun kyseessä on yli 100 000 euron uudisrakennus- tai laajennushanke. Muissa investointihankkeissa tai aloitustukea haettaessa riskien tarkastelu ei ole pakollinen, mutta suositeltava.

### **5. TALOUSLASKELMAT JA NIIDEN PERUSTELUT**

Liiketoimintasuunnitelmaan on liitettävä tuen kohteena olevaa maatilaa koskevat talouslaskelmat. Laskelmissa huomioidaan pääasiassa vain samalla tilalla tapahtuva yritystoiminta. Käytännössä tämä merkitsee yleensä sitä, että laskelmissa huomioidaan saman Y-tunnuksen puitteissa harjoitettu maatalous, metsätalous ja muu yritystoiminta.

Liiketoimintasuunnitelmaan vaadittavat laskelmat sisältävät **maksuvalmiussuunnitelman** sekä **maatalouden tulos- ja taselaskelmat**. Laskelmat tulee laatia nuoren viljelijän aloitustuen ja/tai tuettavan investoinnin sisältävästä tilan kehittämistä vaihtoehdosta. Laskelmien tulee kattaa hakemusvuosi, hakemusvuotta edeltävä vuosi sekä vähintään kuusi hakemusvuotta seuraavaa tilikautta. Jos tilanpito aloitetaan tuen myöntämisen jälkeen, laskelmien tulee kattaa vähintään aloittamisvuosi ja viisi sitä seuraavaa tilikautta.

Laskelmien ja selvitysten on perustuttava hakemista edeltäneiden kahden tilikauden kirjanpitolietoihin tai muuhun luotettavana pidettävään selvitykseen. Tulevia vuosia koskevissa suunnittelulaskelmissa otetaan huomioon ennakoitavissa olevat muutokset tuotannossa, tuotteiden ja tuotantopainosten hinnoissa sekä maatalouden tuissa. Laskelman laatijan tulee laskelmia koskevissa perusteluissa esittää lähdeaineisto ja käytettyjen ennusteiden perusteet. Esimerkiksi tuotantomäärät, tuotehinnat, panoshinnat ja tukitasot tulee esittää ja perustella yksityiskohtaisesti.

**Liitetaulukossa H on esitetty tiettyjen maataloustuotteiden keskihinnat vuosilta 2016–2020 sekä niiden perusteella lasketut suositushinnat. Maidon hinta on loppusyksystä 2019 lähtenyt nousuun, joten nyt keskihinta on 38,9 senttiä/litra. Suositushintoja tulee käyttää suunnittelulaskelmissa tulevaisuuden hintatasoina, jos suositushinta on annettu ja ellei tilakohtaisesti ole perusteltua jonkin muun hintatason käyttäminen. Esimerkiksi tuotantosopimukset, laatulisät, tuotemuodot ja muut tilakohtaiset tekijät voidaan ottaa hintojen arvioinnissa huomioon. Muilla kuin liitetaulukossa H mainituilla tuotteilla tulevaisuuden hintatason laskelmassa on perustuttava usean menneen vuoden tilakohtaisten tai yleisesti saatavissa olevien hintojen keskiarvoon. Jos maatilalla on tuotantosopimus ja sopimuksessa on määritelty tulevien vuosien osalta hintatasoksi pienemmäksi kuin suositushinta, on syytä tulevien vuosien osalta käyttää tuotantosopimuksessa määriteltyjä hintoja.**

**Liitetaulukossa E esitettyjä arvioita viljelijätukien tasoista voidaan käyttää teknisinä laskentaoletuksina. Tämän ohjeen käytössä on otettava huomioon, että tukijärjestelmiä koskevan kansallisen lainsäädännön valmistelu on myös vuoden 2021 osalta vielä kesken. Yhteisen maatalouspolitiikan seuraava rahoituskausi alkaa vuonna 2021, mutta rahoituskauden 2014-2020 tukiehtoja noudatetaan pitkälti vielä siirtymäkaudella 2021-2022. Tukiehtojen muutoksia vuodesta 2023 lähtien on tässä vaiheessa vaikea ennakoita. Tarkastelujakson 2020–2027 osalta on huomioitava seuraavat tekijät:**

### **EU:N SUORAT TUET (liitetaulukko E, kohdat 1-7)**

Viljelijälle myönnettyjen suorien tukien ylittäessä 2 000 euroa, ylittyneeseen määrään kohdistuu aiempien vuosien tapaan EU:n rahoituskurivähennys. Vähennysprosentin suuruudesta päätetään vuosittain. Vähennetty euromäärä siirretään EU:n kriisirahastoon. Laskelmissa vähennysprosentin oletetaan olevan 1,3 prosenttia. Osa rahoituskurileikkauksesta on aiemmin kuitenkin palautettu viljelijöille seuraavana vuonna, koska kriisirahaston varoja on jäänyt käyttämättä.

Yhteisen maatalouspolitiikan seuraava rahoituskausi alkaa vuonna 2021. Tukijärjestelmien ehtojen muutokset tapahtuvat vasta tätä myöhemmin, sillä uusia tukiehtoja aletaan soveltaa siirtymäkauden jälkeen vuoden 2023 alussa. Tukijärjestelmiin ja niiden ehtoihin voi tulla muutoksia.

Eräs muutoksista on mahdollisuus luopua suorien tukien tukioikeuksista. EU:n kokonaan rahoittama perustulotuki (joka uudella kaudella vastaa pitkälti nykyistä perustukea) voitaisiin uuden kauden myötä maksaa joko ilman tukioikeuksia tai nykyisin käytössä olevan tukioikeusjärjestelmän perusteella.

### **Perustuki**

Perustuen enimmäismäärä on noin 258 milj. euroa vuonna 2021. Perustuen arvioidut määrät (tukioikeuksien arvo) ovat seuraavat:

Vuosi	2021
AB-alue	122,4
C-alue	106,2

### **Viherryttämistuki**

Viherryttämistuen enimmäismäärä on noin 155 miljoonaa euroa vuonna 2021. Tuen taso vuosina 2020 - 2026 on arviolta 75 euroa hehtaarilta AB-tukialueella ja 65 euroa hehtaarilta C-tukialueella.

### **Nuoren viljelijän tuki**

Tukea maksetaan viljelijälle, joka on oikeutettu perustukeen ja joka on perustanut tilan enimmäistä kertaa sen päävastuullisena yrittäjänä korkeintaan ensimmäisen perustukihakemuksen jättämistä edeltävien viiden vuoden aikana. Tuen hakija voi olla enintään 40-vuotias em. perustukihakemuksen jättövuonna. Tukea voidaan myöntää enintään 10,5 milj. euroa. Tuen tason on arvioitu olevan 82 euroa per hehtaari. Tukea maksettaisiin enintään 90 perustukeen oikeuttavalle tukioikeudelle.

### **Tuotantosidonnainen tuki**

**Vuonna 2021 EU:n tuotantosidonnaiseen tukeen kuuluvat palkkiot lypsykarjataloudelle, naudanlihantuotannolle, lammas- ja vuohitaloudelle sekä tietyille peltokasveille. Kokonaistuen määrä tulee olemaan noin 101,1 milj. euroa.**

**Jos eläin- ja hehtaarimäärät pysyvät vuoden 2021 tasolla, niin yksikkötasot pysyvät tulevina vuosina lähes vuoden 2021 tasolla. Jos tuotantomäärät alenevat, niin yksikkötasot nousevat samassa suhteessa. Laskelmissa käytetään kuitenkin oletuksena, että tuotantosidonnaiset palkkiot ovat vuoden 2021 tasolla koko tarkastelukauden.**

### **Eläinpalkkioiden yksikkötason laskennasta**

Palkkiokelpoisten eläinten määrä lasketaan nauta- sekä lammas- ja vuohirekisterissä olevien tietojen perusteella. Eläinpalkkioiden yksikkötasot ilmoitetaan eläintä tai ruhoa kohden. Sonniensa ja härkien palkkiokelpoisuusikä on 6-20 kuukautta.

Lypsylehmää ja emolehmiä koskee poikimissäntö, jonka perusteella eläimen tulee olla poikunut vähintään kerran tukivuonna tai sitä edeltävänä kahtena vuonna. Em. sääntöjen noudattamatta jättäminen vähentää tukikelpoisuuspäiviä, kunnes eläin poikii.

Nauta- ja lypsylehmäpalkkioiden ensimmäinen erä, joka perustuu 1.1.-15.9. nautarekisterissä oleviin palkkiokelpoisiin eläinten tilallaolo- eli ruokintapäiviin, maksetaan tukivuoden joulukuussa. Toinen erä maksetaan seuraavan vuoden kesäkuun loppuun mennessä. Ensimmäisessä erässä maksetaan vähintään noin 70 % kokonaistuen määrästä. Tilakohtaisesti tuen maksusuuteen vaikuttaa mm. palkkiokelpoisten eläinten tilallaolopäivien sijoittuminen tukivuodelle.

Uuhi- ja kuttupalkkiota myönnetään vain AB-tukialueella tiloille, joilla vähintään 20 uuhta tai kuttua. Kuttupalkkion ehtona on 400 litran maidontuotantovaatimus. Uuhipalkkiossa ehtona on karitsoimisvaatimus eli uuhi on palkkiokelpoinen, jos tilalta löytyy vähintään yksi sitä vastaava karitsa. Teuras- karitsa- ja -kilipalkkio myönnetään palkkioiden ehdot täyttävistä ruhoista. Lammas- ja vuohipalkkiot maksetaan **yhdessä erässä** tukivuotta seuraavan vuoden kesäkuun loppuun mennessä.

Palkkioiden ehdoista löytyy lisää tietoa Ruokaviraston internet -osoitteessa:

<https://www.ruokavirasto.fi/viljelijat/tuet-ja-rahoitus/>

### **Tarkastelujakson loppukausi 2022-2027**

EU:n suorissa tuissa vuosina 2022-2027 on laskentaoletuksena, että yksikkötaso on sama kuin vuonna 2021.

#### *Kansalliset tuet*

Tiedot kansallisista tuista perustuvat tammikuun 2021 valmistelutilanteeseen.

- Etelä-Suomen kansallisesta tuesta on sovittu tukikaudeksi 2014 – 2020. Tukea jatkettiin EU:n siirtymäkauden asetuksella vuosiksi 2021 ja 2022. Etelä-Suomen kansallista tukea maksettaisiin sika- ja siipikarjatalouteen sekä puutarhatuotantoon.
- 
- Kansallinen sika- ja siipikarjatalouden tuki on tuotannosta irrotettua tukea, joka maksetaan tilakohtaisen viitemäärän perusteella. Sika- ja siipikarjatalouden tuen oletetaan säilyvän vuoden 2021 tasolla myös vuonna 2022-2027.
- Pohjoisen tuen alueella on käytössä sika- ja siipikarjatalouden tuotannosta irrotetun tuen tilakohtainen porrastus. Rajan ylittävien yksiköiden osalta tuki on saman tasoinen kuin AB-alueella. Raja on esitetty tukitasojen kanssa liitetaulukossa E.
- Etelä-Suomessa puutarhataloudessa yksikkötuki vuosina 2022-2027 tuki olisi vuoden 2021 tasolla. Tukitasoero AB -alueen ja pohjoisen alueen välillä olisi vuoden 2021 tasolla.
- C-alueella kansallisten tuotantosidonnaisten eläinperusteisten tukien arvioidaan säilyvän tarkastelujaksolla keskimäärin vuoden 2021 tasolla<sup>1</sup>.

---

<sup>1</sup> Kansallisten tukien yksityiskohtaisia kohteita ja tukitasoja käsitellään vuosittain laadittavien kansallisten tukiratkaisujen yhteydessä.

- Tilakohtaiset rajoitteet pohjoisen tuen eläinyksikköperusteisille tuille

Tukialue	Porras (NY)
C1	700
C2	700
C2pohj	500
C3	350
C4	225

- Maidon tuotannon kansallista tukea voidaan pohjoisen tuen alueella maksaa tilakohtaisesti enintään seuraavalle määrälle kalenterivuotta kohti

Tukialue	Porras (litraa)
C1	3 500 000
C2	3 500 000
C2pohj	3 000 000
C3: P1	2 500 000
C3: P2	2 000 000
C3: P3, P4	2 000 000
C4: P4	1 500 000
C4: P5	1 000 000

*Luonnonhaittakorvaus, ympäristökorvaus, luomukorvaus ja eläinten hyvinvointikorvaus sekä muut tuet*

- Otsikossa mainitut korvaukset perustuvat Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmaan kaudelle 2014 - 2020. Tämä kehittämissuunnitelma yhdessä kansallisten säädösten kanssa luo puitteet luonnonhaitta-, ympäristö-, luomu- ja eläinten hyvinvointikorvauksen soveltamiselle vielä siirtymäkaudella vuosina 2021-2022.
- Liitetaulukossa E on esitetty tukitasot tukimuodoittain. Koska tulevan rahoituskauden tuista ei ole vielä käytettävissä tarkempaa tietoa (päätöksiä), laskelmissa käytetään vuoden 2020 tukitasoja myös vuosina 2021-2027.
- Korvausten soveltamisen ehdot on esitetty tukimuodoittain vuosien 2015-2020 aikana julkaistussa/julkaistavassa materiaalissa. Laskelmissa tulisi käyttää tuoreimpia tiedossa olevia tukien määräytymisperusteita.
- Muiden tukien ja niiden tukien, joita ei ole mainittu liitteessä E, oletetaan säilyvän vuoden 2021 tasolla. Muutokset tulevina vuosina näissäkin tuissa ovat mahdollisia.
- Tukiehtojen oletetaan säilyvän samoina kuin vuoden 2021 hakuoppaassa tai muissa vuoden 2021 tukiohjeissa on esitetty ([www.ruokavirasto.fi](http://www.ruokavirasto.fi) -> tuet ja rahoitus). Opas valmistuu alkuvuodesta 2021.

**Nämä tukia koskevat laskentaperiaatteet ovat vain liiketoimintasuunnitelmassa käytettäviä teknisiä oletuksia.** Tarkastelujakson 2020–2027 tukitasot on arvioitu tammikuussa 2021 käytettävissä olevien tietojen pohjalta siten, että laskelmien laatiminen liiketoimintasuunnitelmiin olisi mahdollista. Useimmissa tukimuodoissa tuen muodosta tai tasosta ei ole saatavissa kovin tarkkaa ennustetta suurelle osalle vuosien 2020–2027 laskentakautta. Laskelmissa voidaan kuitenkin käyttää oletusta, että tukijärjestelmät jatkuvat edellä mainituilla oletuksilla koko laskentakauden 2020–2027 loppuun asti. Toisin sanoen loppuvuosina laskelmissa käytetään edellä mainituissa oletuksissa esitettyjä viimeisiä ennustelukujia.

**Elinkeinon merkitys kokonaistulonmuodostuksen kannalta**

Investointitukihakemusten osalta valintakriteereissä yhtenä kohtana on elinkeinon merkitys kokonaistulonmuodostuksen kannalta. Tästä syystä laskelmissa on selvitettävä maatalouden tulojen osuus hakijan kokonaistuloista. Kokonaistuloissa otetaan huomioon hakijan kaikki säännöllisesti saamat yrittäjätulot, palkkatulot ja muut tulot. Hakijan on esitettävä liiketoimintasuunnitelmassa riittävä selvitys tarpeellisine laskelmineen kokonaistuloistaan ja maatalouden tulojen osuus kokonaistuloista. Jos maatalouden tulojen osuus kokonaistuloista on suuri, ei sen osuuden laskeminen tarkoin laskelmin ole välttämätöntä. Jos liiketoimintasuunnitelma liittyy nuoren viljelijän aloitustukihakemukseen, ei laskelmissa tarvitse selvittää elinkeinon merkitystä kokonaistulonmuodostuksen kannalta.

Maatalouden tulojen osuuden tarkastelu kokonaistuloista on suositeltavaa laskea mahdollisen muun yritystoiminnan ja metsätalouden tulo samalla periaatteella kuin maatalouden yrittäjätulo (kuten myöhemmin kohdassa *Tunnusluvut / Muun yritystoiminnan ja metsätalouden yrittäjätulot* on esitetty). Yksityistalouden tulo-osuuden laskennassa voidaan ottaa huomioon myös yksityistalouden tulojen hankkimisesta aiheutuvat kustannukset (yksityistalouden tulot = yksityistalouden pääomatulot + yksityistalouden palkkatulot - yksityistalouden tulojen hankintaan liittyvät menot).

## **5A Maksuvalmiussuunnitelma**

Maksuvalmius kuvaa sitä, kuinka hyvin yritystoiminnan kassatulot ja kassamenot vastaavat toisiaan. Laskelmissa on esitettävä maksuvalmiussuunnitelma, jossa otetaan huomioon maatalouden tulo- ja menoerien lisäksi myös hakijan käytettävissä olevat muut yrittäjätulot, yksityistalouden palkkatulot sekä muut säännöllisesti saamat tulot.

Maatilaan koskevien talouslaskelmien lähtöaineistona on usein vain verotusta varten pidetyt muistiinpanot tai verokirjanpito. Verotusta varten pidettävää kirjanpitoa pidetään lähtökohtana laadittaessa liiketoimintasuunnitelman maksuvalmiuslaskelmia.

Maksuvalmiuden suunnittelu voidaan tehdä jatkamalla olemassa olevaa verokirjanpitoa tuleville vuosille. Tämä tapahtuu arvioimalla toiminnasta kertyvien tulojen ja menojen kehitystä sekä huomioiden kaikki kehittämiseen kuuluvat toimenpiteet ja rahoituserät sekä muut tilan kehittämiseen liittyvät taloudelliset yksityiskohdat (myös verotus). Suunnittelun lopputuloksena saadaan aineisto maksuvalmiussuunnitelmaan, josta ilmenee, missä määrin ja millä aikataululla toiminnasta kertyvät tulot näyttäisivät kattavan siitä aiheutuvat menot sekä verot. Lisäksi siitä nähdään, kuinka investointien rahoituksen järjestäminen (avustukset, korkotukilainat tai pankkilainat) vaikuttaa maksuvalmiuteen. KasUPERUSTEELLA laadittu maksuvalmiuslaskelma on esitettävä vähintään liitetaulukon A mukaisesti eriteltynä. Tulojen ja menojen jakautuminen eri toimialoille (maatalous, metsätalous ja muu yritystoiminta) voidaan tehdä verotuksessa käytössä olevan toimialajaottelun mukaisesti. Myös metsätalouden tuotot jaetaan maksuvalmiuslaskelmissa kullekin liiketoimintasuunnitelman laskentakauden vuodelle maksUPERUSTEELLA eli siten kuin tuloja metsätaloudesta muodostuu.

## **5B Tulos- ja taselaskelmat**

Maatalouden tulos- ja taselaskelman perusteella arvioidaan tilan maataloustoiminnan jatkuvan kannattavan toiminnan edellytyksiä. Arviointi tapahtuu laskemalla tulos- ja tasetietojen perusteella tunnusluvut, jotka sisältävät vähintään maatalouden kannattavuuskertoimen, maatalouden yrittäjätulon ja maatalouden omavaraisuusasteen.

Maataloudeksi katsotaan peltoviljely, kotieläintalous, kasvihuonetuotanto, puutarha- ja taimitarhaviljely, turkistarhaus, porotalous, mehiläistalous, ammattimainen metsästys, marjastus tai sienestys taikka muu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen liitteessä I tarkoitettujen tuotteiden tuotantotoiminta.

Maatalouden tulos- ja taselaskelmiin sisällytetään vain maatalouteen kuuluva osuus yrityksen tuotoista, kuluista, poistoista, veloista ja niiden koroista sekä omaisuuden arvosta. Muu tilalla harjoitettu toiminta on muuta yritystoimintaa tai metsätaloutta. Niitä koskevat erät jätetään maatalouden tulos- ja taselaskelmien ulkopuolelle. Esimerkiksi maatalouskoneilla harjoitettu urakointi luetaan muuksi



yrittäjätoiminnaksi. Hevosten kasvattamisesta (esim. siitostammojen pito) kertyvät yrittäjätulot huomioidaan maataloudessa ja hevostalouden palvelutoiminnasta (esim. ratsastustila) kertyvät yrittäjätulot huomioidaan muussa yrittäjätoiminnassa. **Toimialajako tehdään riippumatta verotuksen yhteydessä tehdystä toimialajaosta.** Esimerkiksi maatilamatkailu katsotaan kuuluvaksi muuhun yrittäjätoimintaan, vaikka sitä verotuksessa käsiteltäisiin maatalousverotukseen kuuluvana osana.

Tuloslaskelmaan tarvittavat lukuarvot voidaan kerätä pääosin maksuvalmiussuunnitelmassa ilmenevistä tulo- ja menotiedoista jättämällä kuitenkin myynteihin ja ostoihin sisältyvät arvonlisäverot tulos- ja taselaskelman ulkopuolelle. Maatalouden tulo- ja menoerät on jaettava tuloslaskelman tuotoiksi ja kustannuksiksi liitetaulukon B mukaisesti eriteltynä. Lisäksi tuloslaskelmassa on huomioitava tiettyjen maatalouden taseen erien arvon vuotuinen muuttuminen.

Maatalouden tase muodostuu kahdesta osasta. Toisessa esitetään omaisuuden arvo (VASTAAVAA) eli maan, koneiden, rakennusten sekä tuote- ja tarvikevarastojen arvo, ja toisessa yrityksen rahoituksen järjestäminen (VASTATTAVAA) eli rahoituksen jakaantuminen omaan pääomaan ja vierasmaahan pääomaan. Vastaavaa ja vastattavaa on oltava arvoltaan toisiinsa verrattuna yhtä suuret. Maatalouden tase lasketaan kunkin laskelmavuoden alun sekä lopun tilanteen mukaisena siten, että edellisen vuoden lopun (31.12.) tase on sama kuin seuraavan vuoden alun (1.1.) tase. Taseet laaditaan hakemusvuotta edeltävän vuoden alusta (1.1.) lukien.

Omaisuuden arvoina taseessa ei voida käyttää verotuksen mukaisia arvoja. Olemassa olevien rakennusten ja perusparannusten osalta käytetään jälleenhankintahinnasta poistot vähentämällä saatavaa nykyarvoa ja muilla omaisuusosilla arvioitua käypää arvoa. Arvon määrittäminen on esitetty tarkemmin jäljempänä. Laskelmissa otetaan huomioon vain ne omaisuuserät, joilla on laskelmaan vaikuttavaa oleellista merkitystä. Esimerkiksi hyvin vanhoja rakennuksia, joita ei enää varsinaisesti käytetä tuotannossa, ei tarvitse ottaa lainkaan huomioon laskelmassa. Tuloslaskelmassa esitettävät omaisuuden vuotuiset poistot perustuvat maatalouden taseen arvoihin, eivätkä verotuslaskelmissa käytössä oleviin arvoihin. Maataloutta koskeva tulos- ja taselaskelma on esittävä vähintään liitetaulukoiden B ja C mukaisesti eriteltynä.

## 5C Yksityiskohtaisia laskentaohjeita:

### *Palkkavaatimus*

Palkkavaatimus lasketaan kertomalla yrittäjäperheen suorittama vuotuinen maataloustyötuntimäärä tuntipalkkavaatimuksella, jona käytetään 14 euroa työtuntia kohden. Työtuntimäärät on arvioitava mahdollisimman realistisesti ottamalla huomioon nykyisen ja tulevan tuotannon teknologia sekä tilan työvoimaresurssit. Tuloslaskelman henkilöstökuluihin ei lueta hakijan omasta työstä aiheutuneita palkkakuluja, vaan hakijan suorittama työ otetaan kustannuksena huomioon yrittäjän palkkavaatimuksen kautta.

### *Oman pääoman korkovaatimus*

Maatalouden oman pääoman korkovaatimus lasketaan 5 prosentin korkovaatimuksena tilikauden keskimääräiselle omalle pääomalle. Toisin sanoen korkovaatimus saadaan, kun lasketaan vuoden alun taseen ja vuoden lopun taseen oman pääoman keskiarvo ja kerrotaan se 5 prosentin korkovaatimuksella.

### *Tuloslaskelman poistot*

Vuosittainen poisto lasketaan prosenttiosuutena kunkin omaisuusosan poistamatta olevasta nykyarvosta. Toisin sanoen poistot lasketaan menojäännösperiaatteella. Rakennuksen poistoprosenttina on käytettävä 4 prosenttia, koneiden ja laitteiden vähintään 10 prosenttia sekä perusparannusten 3 prosenttia. Esimerkiksi hakemusvuonna hankitun 100 000 euron arvoisen koneen poistot ovat:

Hakemusvuosi:	$100\,000 \times 0,10 = 10\,000$ euroa
2. vuosi:	$(100\,000 - 10\,000) \times 0,10 = 9\,000$ euroa
3. vuosi:	$(100\,000 - 10\,000 - 9\,000) \times 0,10 = 8\,100$ euroa
4. vuosi:	jne.

### *Avustukset ja korkotukilainat*

Laskelmissa tulee käyttää tuen kohteena olevan hankkeen kustannusarvioon sekä arvioituun hyväksyttävään kustannukseen sekä tukihakemukseen perustuvia oletuksia mahdollisen investointituen tai nuoren viljelijän aloitustuen määrästä, koska tuki lasketaan näistä pienimmän kustannusmäärän mukaisesti. Tässä yhteydessä on kuitenkin huomioitava haettavien tukien myöntämiseen ja maksamiseen liittyvät muut rajoitukset sekä muut tukierien käsittelyä laskelmissa koskevat rajoitukset. Hakemuksen kohteena olevien avustusten ja korkotukilainojen myöntämiseen liittyviä rajoitteita on esitetty liitetaulukossa D. Rakentamisen hyväksyttävän yksikkökustannuksen laskennasta esimerkki jäljempänä.

Kaikki aloitus- ja investointiavustukset otetaan huomioon maksuvalmiuslaskelmissa niinä vuosina, kuin niitä koskevat erät tullaan todennäköisesti maksamaan ja kuten niitä verotuksen ohjeissa käsitellään. Yrittäjätulon vähimmäismäärän tulee täytyä ilman avustuksena myönnettävää aloitustukea, joten yrittäjätulo ilman aloitusavustusta lasketaan maatalouden tuloslaskelmasta kaavalla:  
Yrittäjätulo ilman aloitusavustusta = Nettotulos + palkkavaatimus – aloitusavustus.

Haettu ja hakijalle rakennetukilain tai sitä vastaavan aiemman lainsäädännön perusteella myönnetty investointiavustus otetaan huomioon tuettavan investoinnin hankintamenon vähennyksenä siten, että poistolaskennassa poistopohjana käytetään avustuksella vähennettyä hankintamenoa.

Esimerkiksi rakentamishankkeen kustannusarvio on 200 000 euroa. Oletetaan, että avustusta myönnetään (45 %) 90 000 euroa. Poisto lasketaan seuraavasti:

Rakennuksen käyttöönottovuosi:	$110\,000 \times 0,04 = 4400$ euroa
2. vuosi:	$(1100\,000 - 4400) \times 0,04 = 4224$ euroa
3. vuosi:	$(110\,000 - 4400 - 4224) \times 0,04 = 4055$ euroa
4. vuosi:	jne.

*Korkotukilainojen, valtionlainojen ja muiden lainojen korkona* voidaan käyttää hakemushetken mukaista viljelijän maksamaa osuutta lainan kokonaiskorosta.

### *Indeksien käyttö laskelmissa*

Tulevien vuosien maatalouden tuotantopanosten hintakehitystä arvioitaessa ei ole pakollista käyttää indeksikorotusta. Tulevien vuosien suunnittelulaskelmissa käytettävänä tuotantopanosten hintoina tulee käyttää tilakohtaisesti todennäköisimmin toteutuvia hintoja. Arvoltaan merkittävimpien tuotantopanosten osalta laskelmissa käytetyt hinnat tulee **esittää ja perustella selkeästi**. Tukihakemuksen kohteena olevien rakennus-, kone- ja laitehankintojen osalta laskelmissa käytetään kuitenkin aina kustannusarvion eli hakuajan alun mukaista hintatasoa. Maatalouden tuottojen osalta indeksikorotuksia laskelmissa ei saa tehdä.

### *Tuotevarastojen, eläinpääoman ja tarvikevarastojen muutokset*

Tuotevarastot, tarvikevarastot ja eläinpääoman arvo määritetään jäljempänä esitetyllä tavalla. Näiden vuoden aikana tapahtuva arvomuutos huomioidaan tuloslaskelman yhteydessä tarvikevarastojen ja eläinpääoman muutoksena sekä tarvikevarastojen muutoksena. Esimerkiksi tuotevarastojen kasvu lisää tilikauden tuottoja ja vähentyminen vähentää tilikauden tuottoja.

## **VASTAAVAA**

Omaisuuksien arvon määrittämisessä voidaan käyttää lähdeaineistona koneiden ja laitteiden yleisesti saatavissa olevia hintatietoja, rakennusten kustannusarvioita, maa- ja metsätalousministeriön määrittämiä rakennusten ja rakennustilojen yksikkökustannuksia tai muita saatavilla olevia tietolähteitä. Omaisuusosaryhmittäiset arviointiohjeet ovat seuraavat:

### *Maaomaisuus ja perusparannukset (salaojat yms.)*

Pellon arvoksi maatalouden taseessa kirjataan omistuksessa olevan pellon arvioitu käypä arvo ilman salaojituksen arvoa. Salaojien arvo kirjataan perusparannukset -kohtaan. Siinä otetaan salaojien ohella huomioon muut vastaavanlaiset poistolaskelmiin sisältyvät omaisuuserät, joita ovat esimerkiksi sillat, padot ja kaivot.

Pellon vähimmäisarvona on käytettävä liitetaulukon F arvoja, jotka ovat samoja kuin Luonnonvarakeskuksen ylläpitämässä kannattavuuskirjanpidossa käyttämät kirjanpitoarvot. Hintojen perustana ovat Maanmittauslaitoksen keräämien ns. vapaiden kauppojen painotettu keskiarvo viiden vuoden ajalta ja siitä arvosta tehty 30 % vähennys. Liitetaulukossa F on esitetty pellon arvot ilman mahdollisten salaojitusten arvoa. Pellon arvoa voidaan tarkentaa tilakohtaisesti ottamalla huomioon peltojen tarkemman sijainnin ja laatutekijöiden (liiketoimintasuunnitelman kohdassa 3A mainitut tekijät) vaikutus niiden arvoon.

Pellon arvon katsotaan sisältävän myös tilatukioikeuden. Jos peltoalaa vastaavaa määrää tilatukioikeuksia ei ole, ilman tilatukioikeutta olevan pellon osalta peltoalan arvo lasketaan tilatukioikeuksien arvon verran alhaisemmaksi kuin tilatukioikeudet sisältävän pellon arvo. Tilatukioikeuden arvona pidetään vähintään tukioikeuden sisältämää yhden vuoden tasatukiosaa, joka on vahvistettu pellon sijaintialueen mukaiselle tukialueelle. Tasatukiosan määrä on esitetty liitetaulukossa E.

Muista maa-alueista maatalouden taseeseen kirjataan yleensä vain tuotantorakennusten rakennuspaikan arvo, johon voidaan soveltaa metsämaan tai peltomaan hintatasoa, ellei muuta arvoa rakennuspaikalle ole osoitettavissa. Käytössä olevien luonnonlaidunten ja -niittyjen arvoon voidaan soveltaa peltomaan hintatasoa ottamalla huomioon niiden peltomaata vähäisempi käyttöarvo. Suositusarvona pidetään 35 % sijaintialueen vastaavasta peltomaan arvosta.

Jos tilan pellot ovat osittain tai kokonaan salaojitettuja tai tilalla on tehty muita merkittäviä perusparannuksia (esim. sillat, kastelun runkolinjat), tulee maatalouden taseeseen laskea mukaan myös perusparannusten nykyarvo. Olemassa olevan salaojituksen arvon tulee perustua jälleenhankinta-arvosta vuotuiset poistot vähentämällä laskettuun nykyarvoon. Salaojituksen jälleenhankinta-arvona käytetään 2500 euroa/ha. Salaojituksen arvossa voidaan ottaa huomioon mahdollisten erityisyyden, kuten esimerkiksi säätösalojituksen, vaikutus ojituksen arvoon. Salaojituksen nykyarvo voidaan laskea salaojitusten pinta-alalla painotetun keski-ikä perusteella. Nykyarvo saadaan vähentämällä jälleenhankinta-arvosta keski-ikää vastaavat vuotuiset poistot (3 %/v). Esimerkiksi 40 ha salaojitettua peltoa, josta 30 ha on ojitettu 15 vuotta ja 10 ha 20 vuotta sitten:

salaojien jälleenhankintahinta	= 2 500 euroa/ha
keski-ikä (30x15+10x20)/40	= 16,25 vuotta = n. 16 vuotta
salaojien nykyarvo/ha	2500 e/ha x 0,97 <sup>16</sup> = 1536 euroa/ha
salaojien nykyarvo/40 ha	1536 * 40 ha = <u>61 440 euroa/40 ha</u>

Uusien salaojien arvon tulee perustua laskelmissa niiden kustannusarvioon. Salaojien nykyarvon laskutapaa sovelletaan myös muihin perusparannuksiin. Niiden osalta jälleenhankinta-arvo on perusteltava tapauskohtaisesti erikseen.

### *Rakennukset*

Uusilla rakennuksilla arvon tulee perustua kustannusarvioon, joka laaditaan rakentamisalalla yleisesti käytettävien periaatteiden mukaan. Olemassa olevien rakennusten arvon tulee perustua jälleenhankinta-arvosta vuotuiset poistot vähentämällä laskettuun nykyarvoon. *Jälleenhankinta-arvo* voidaan laskea rakentamisinvestointien hyväksyttävien yksikkökustannusten (Maa- ja metsätalousministeriön asetus 262/2019) perusteella tai muulla yleisesti käytettävällä jälleenhankinta-arvon laskentamenetelmällä.

Rakennuksen nykyarvo saadaan vähentämällä jälleenhankinta-arvosta rakennuksen ikää vastaavat poistot (4 %/v). Nykyarvoa laskettaessa voidaan erityisestä syystä ottaa huomioon arvoa kohottavana tai laskevana tekijänä myös rakennuksen ajanmukaisuus ja soveltuvuus nykyiseen käyttötarkoitukseen. Jos rakennus sisältää koneita ja laitteita, on niiden osuus nykyarvosta laskettava erikseen ottaen huomioon koneiden ja laitteiden rakennuksia korkeampi poistoprosentti.

Rakentamisinvestoinnin hyväksyttävän kustannustason määrittäminen yksikkökustannusasetuksen perusteella tehdään vaiheittain:

1. Lasketaan kohteen rakennustilojen nettoalat niin, että otetaan huomioon yksikkökustannusasetuksen rajoitukset tukikelpoisista pinta-alojen enimmäismääristä (MMMA 262/2019 liite 1.1).
2. Kerrotaan nettoalat hyväksyttävillä yksikkökustannuksilla (MMMA 262/2019 liite 1.2).
3. Lasketaan rakennuksen laitteiden kustannus yksikkökustannusasetuksen laitehinnaston mukaan (MMMA 262/2019 liite 1.3).
4. Jos rakennus sijaitsee Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnan alueella, hyväksyttävien yksikkökustannusten enimmäismääriä voidaan korottaa kymmenellä prosentilla. Jos rakennus sijaitsee muissa Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueen kunnassa sekä Kuusamossa, Taivalkoskella, Pudasjärvellä tai Suomussalmella, hyväksyttävien yksikkökustannusten enimmäismääriä voidaan korottaa viidellä prosentilla. Lisäksi yksikkökustannusten enimmäismäärää voidaan korottaa kymmenellä prosentilla niissä saarissa, joihin ei ole kiinteää tieyhteyttä.

Olemassa olevien rakennusten jälleenhankinta-arvon laskentaan voidaan soveltaa samaa laskuperiaatetta kuin uusien rakennusten hyväksytyyn kustannuksen laskentaan. Silloin ei kuitenkaan oteta huomioon niitä vähennyksiä, jotka tehdään hyväksyttävän kustannuksen laskennan yhteydessä (esimerkiksi navetan maituhuone maksimissaan 45 m<sup>2</sup>). Toisin sanoen jälleenhankinta-arvoa laskettaessa käytetään rakennustilojen todellisia pinta-aloja. Lisäksi 4. kohdan mukaista aluekorotusta ei tarvitse tehdä.

Esimerkki 1. Hakemusvuonna 10 vuotta vanha lypsykarjapihatto, jossa 70 lypsylehmäpaikkaa ja 70 nuoren karjan paikkaa, sijainti Pirkanmaa (Huom! Ei sisällä varsinaisia rehuvarastoja eikä lantala). Rakennuksen ja sen sisältämien laitteiden nykyarvo:

Rakennuksen pinta-alat (nettoala):

- lypsykarjaosasto	800 m <sup>2</sup>
- lypsyosasto	45 m <sup>2</sup>
- maituhuone	40 m <sup>2</sup>
- nuorkarjaosasto ≥ 6 kk ikäiset, 35 eläintä	200 m <sup>2</sup>
- nuorkarjaosasto < 6 kk ikäiset, 35 eläintä	200 m <sup>2</sup>
Eläintilat yhteensä	1285 m <sup>2</sup>
- rehun käsittelytila	110 m <sup>2</sup>
- yhteistoiminnot (sosiaalitilat yms.)	40 m <sup>2</sup>
Kaikki tilat yhteensä	1435 m <sup>2</sup>

Rakennuksen jälleenhankinta-arvo:

- lypsykarjaosasto	
800 m <sup>2</sup> x 460 €/m <sup>2</sup> =	368 000 €
- lypsyosasto	
45 m <sup>2</sup> x 950 €/m <sup>2</sup> =	42 750 €
- maituhuone	
40 m <sup>2</sup> x 950 €/m <sup>2</sup> =	38 000 €
- nuorkarjaosasto ≥ 6 kk ikäiset	
200 m <sup>2</sup> x 460 €/m <sup>2</sup> =	92 000 €

- nuorkarjaosasto < 6 kk ikäiset	
200 m <sup>2</sup> x 460 €/m <sup>2</sup> =	92 000 €
- rehun käsittelytila	
110 m <sup>2</sup> x 350 €/m <sup>2</sup> =	38 500 €
- yhteistoiminnot	
40 m <sup>2</sup> x 1050 €/m <sup>2</sup> =	42 000 €
yhteensä	713 250 €
Rakennuksen laitteiden jälleenhankinta-arvo:	
- 70 lypsylehmää x 2700 €/lehmä =	189 000 €
- 70 nuorta nautaa x 650 €/eläin =	45 500 €
yhteensä	234 500 €

Rakennuksen nykyarvo:

Jälleenhankinta-arvo - epäajanmukaisuus nykyiseen tuotantoon (esim. 20 %) - ikää vastaavat poistot (4 %)  
= 713 250 € x 0,80 x 0,96<sup>10</sup> = 379 353 €

Rakennuksen laitteiden nykyarvo:

Jälleenhankinta-arvo - epäajanmukaisuus nykyiseen tuotantoon (esim. 20 %) - ikää vastaavat poistot (10 %)  
= 234 500 x 0,80 x 0,90<sup>10</sup> = 65 412 €

Esimerkki 2: Jos suunnitteilla oleva uusi pihattonavetta tehtäisiin pinta-aloiltaan ja eläinmääriltään vastaavaksi kuin esimerkin 1 mukainen vanha pihattonavetta, sen hyväksyttävä kustannus voitaisiin arvioida seuraavasti:

Yksikkökustannusasetuksen mukaiset hyväksyttävät nettoalat:

- lypsykarjaosasto, 70 lehmää x maks. 12,5 m <sup>2</sup> /eläin =	875 m <sup>2</sup>
- lypsyosasto, 70 lehmää x maks. 2,0 m <sup>2</sup> /eläin (asema) =	140 m <sup>2</sup>
- maituhuone, 70 lehmää x maks. 0,4 m <sup>2</sup> /eläin = 28 m <sup>2</sup> < maks. 45 m <sup>2</sup>	28 m <sup>2</sup>
- nuorkarjaosasto ≥ 6kk ikäiset, 35 eläintä x maks. 9 m <sup>2</sup> /eläin =	315 m <sup>2</sup>
- nuorkarjaosasto < 6 kk ikäiset, 35 eläintä x maks. 4 m <sup>2</sup> /eläin =	140 m <sup>2</sup>
Yhteensä eläintilat	1498 m <sup>2</sup>
- rehun käsittelytila maks. 10 % x 1498 m <sup>2</sup> = 149,8 m <sup>2</sup> > maks. 300 m <sup>2</sup>	149,8 m <sup>2</sup>
- yhteistoiminnot maks. 5 % x 1498 m <sup>2</sup> = 74,9 m <sup>2</sup> > maks. 50 m <sup>2</sup>	50 m <sup>2</sup>

Hyväksyttävä kustannus:

- lypsykarjaosasto 875 m <sup>2</sup> x 460 €/m <sup>2</sup> =	402 500 €
- lypsyosasto 140 m <sup>2</sup> x 950 €/m <sup>2</sup> =	133 000 €
- maituhuone 28 m <sup>2</sup> x 950 €/m <sup>2</sup> =	26 600 €
- nuorkarjaosasto ≥ 6 kk ikäiset, 315 m <sup>2</sup> x 460 €/m <sup>2</sup> =	144 900 €
- nuorkarjaosasto < 6 kk ikäiset, 140 m <sup>2</sup> x 460 €/m <sup>2</sup> =	64 400 €
- rehun käsittelytila 149,8 m <sup>2</sup> x 350 €/m <sup>2</sup> =	52 430 €
- yhteistoiminnot 40 m <sup>2</sup> x 1050 €/m <sup>2</sup> =	42 000 €

Hyväksyttävät laiteinvestoinnit:

- pihaton laitteet 70 lypsylehmää x 2700 €/eläin	189 000 €
- pihaton laitteet 70 nuorta nautaa x 650 €/eläin	45 500 €
- Maitosäiliö 3,5 m <sup>2</sup> x 4 000 €	14 000 €

Hyväksyttävä kustannus 1 114 330 €

### *Koneet ja laitteet*

Koneiden ja laitteiden arvon tulee perustua joko niiden arvioituun käypään arvoon eli vastaavien vaihtokoneiden hintatietoihin tai muihin vastaaviin tietolähteisiin tai laskemalla arvo menojäännösperiaatteella. Uusilla koneilla ja laitteilla käytetään arvona maksettua tai arvioitua ostohintaa.

### *Osakkeet, osuudet ja muut sijoitukset*

Huomioon otetaan vain sellaiset maataloustoimintaan liittyvät osakkeet, osuudet ja muut sijoitukset, joista saatavat osinko- ja korkotulot käsitellään verotuksessa maatalouden tai muun yritystoiminnan tulona, ja jotka ovat välttämättömiä maatalouden tuotantosopimusten tai muulla tavalla tuotteiden markkinoinnin kannalta.

Osuuspääomien (osuusmaksujen) arvo kirjataan sen mukaan, kuinka paljon osuusmaksua on todellisuudessa maksettuna, vaikka esimerkiksi verotuksessa käytettäisiinkin korkeampaa arvoa.

### *Muut pysyvät vastaavat*

Sellaiset muiden pysyvien vastaavien arvot, joita ei ole muissa kohdissa otettu huomioon; mm. pitkäaikainen kasvillisuus. Vain yhden talven yli talvehtivien kasvustojen arvo (esimerkiksi syysviljat) kirjataan tuotteet -kohtaan.

### *Kotieläimet*

Suositukset elävien eläinten arvoksi liitetaulukossa G. Muiden eläinten osalta käytetään kohtuullista käypää arvoa.

### *Rehut*

Ostorehut ja itse tuotetut rehut (säilörehu, vilja). Arvona ostohinta tai liitetaulukon H suositushinnat.

### *Muut aineet ja tarvikkeet*

Muita aineita ja tarvikkeita ovat muun muassa varastossa olevat siemenet, lannoitteet, kasvinsuojeluaineet sekä poltto- ja voiteluaineet. Arvona käytetään osto- tai myyntihintaa.

### *Tuotteet*

Keskeneräiset ja valmiit tuotteet (ei kuitenkaan eläimiä ja omaan käyttöön tuotettuja rehuja, joiden arvo ilmoitetaan omissa kohdissaan). Tähän ryhmään kirjataan myös sadonvaran eli yhden talven yli talvehtivien kasvustojen (esim. syysviljat) arvo. Pitkäaikaisten kasvustojen arvo kirjataan muihin pysyviin vastaaviin. Lyhytaikaisten kasvustojen arvo on niihin käytettyjen tuotantopanosten yhteenlaskettu arvo (esim. syysviljalla siemen, syksyinen lannoitus ja kasvinsuojelu).

### *Maksetut ennakkomaksut*

Maksetut ennakkomaksut, esimerkiksi maksu tarvikkeista, joita ei ole vielä toimitettu tilalle ennen tilikauden vaihtumista.

### *Muu vaihto-omaisuus*

Muu tuotantoon liittyvä vaihto-omaisuus, jota ei ole otettu huomioon edellisissä kohdissa.

### *Myyntisaamiset (sisältää tukisaamiset)*

Saamiset tuotteista, jotka on jo myyty, mutta joista ei ole vielä saatu maksua ennen tilikauden vaihtumista.

### *Muut lyhytaikaiset saamiset*

Muihin lyhytaikaisiin saamisiin kirjataan esimerkiksi arvonlisäverosaamiset. Alv-saamisten ja alv-velkojen kirjaukset on selkeintä tehdä nettokirjauksena siten, että alv-saamisista ja alv-veloista kirjataan taseeseen vain niiden erotus. Jos alv-saamisia on enemmän kuin alv-velkoja, taseen muihin lyhytaikaisiin saamisiin kirjataan alv-saamisten ja alv-velkojen erotus. Jos alv-velkoja on enemmän kuin alv-saamisia, taseen muihin lyhytaikaisiin velkoihin kirjataan alv-velkojen ja alv-saamisten erotus.

### *Rahat ja rahoitusarvopaperit*

Rahojen ja pankkisaamisten jako maatalouden, metsätalouden, muun yritystoiminnan ja yksityistalouden kesken tehdään tarvittaessa arvioimalla.

### *Yleistä maatalousomaisuuden arvon määrittämisestä*

Maatalousomaisuuden arvona käytetään aina edellä mainittuja arvon määräytymisperiaatteita riippumatta siitä, mikä omaisuuden hankintahinta on menneisyydessä ollut. Esimerkiksi sukupolvenvaihdoksessa matalalla kauppahinnalla ostetun pellon arvo määritetään liitetaulukon F mukaisesti riippumatta ostohinnasta. Hankinnat, jotka tehdään myöhemmin liiketoimintasuunnitelman laskentakauden kuluessa, voidaan kuitenkin arvostaa niiden arvioituun hankintahintaan. Esimerkiksi lisäpellon ostaminen voidaan huomioida laskelmissa arvioidun hankintahinnan mukaisesti.

## **VASTATTAVAA**

### *Valtionlainat ja korkotukilainat*

Kohdassa ilmoitetaan valtion myöntämien tuettujen lainojen lyhentämättä oleva pääoma.

### *Muut pitkäaikaiset lainat*

Esitetään maatalouteen kohdistuvien pitkäaikaisten (yli vuoden lyhennysaika) lainojen tai muiden vieraan pääoman ehdoilla myönnettyjen pitkäaikaisten sijoitusten lyhentämättä oleva pääoma tai sen maatalouteen kohdistuva osuus.

### *Lyhytaikaiset lainat*

Esitetään maatalouteen kohdistuvien lyhytaikaisten lainojen (alle vuoden lyhennysaika) tai muiden vieraan pääoman ehdoilla myönnettyjen lyhytaikaisten sijoitusten lyhentämättä oleva pääoma tai niiden maatalouteen kohdistuva osuus.

Lainojen jako maatalouden, metsätalouden, muun yritystoiminnan ja yksityistalouden kesken tehdään tarvittaessa arvioimalla, ellei tarkempaa perustetta jakamiselle ole osoitettavissa.

### *Muut lyhytaikaiset velat*

Muita lyhytaikaisia velkoja ovat esimerkiksi ostovelat ja saadut ennakot. Ostovelkoihin kirjataan ennen tilikauden päättymistä saatuihin palveluihin ja/tai tuotteisiin liittyvät maksamattomat laskut. Saatuja ennakkoja ovat myydyistä, mutta ennen tilikauden päättymistä toimittamattomista tuotteista saadut ennakkomaksut. Muita lyhytaikaisia velkoja ovat arvonlisäverovelat. Alv-saamisten ja alv-velkojen kirjaukset on selkeää tehdä nettokirjauksena siten, että alv-saamisista ja alv-veloista kirjataan taseeseen vain niiden erotus. Jos alv-saamisia on enemmän kuin alv-velkoja, taseen muihin lyhytaikaisiin saamisiin kirjataan alv-saamisten ja alv-velkojen erotus. Jos alv-velkoja on enemmän kuin alv-saamisia, taseen muihin lyhytaikaisiin velkoihin kirjataan alv-velkojen ja alv-saamisten erotus.

### *Oma pääoma*

Oma pääoma saadaan laskettua niin, että taseen VASTAAVAA-puolen yhteissummasta vähennetään VASTATTAVAA-puolen valtion- ja korkotukilainat, muut pitkäaikaiset lainat, lyhytaikaiset lainat ja muut lyhytaikaiset velat.

## **Tunnusluvut**

**Maatalouden yrittäjätulo** kuvaa sitä osaa maataloudesta syntyvistä tuotoista, joka jää korvaukseksi yrittäjän omalle työlle ja omalle pääomalle. Se lasketaan vähentämällä maataloudesta saatavista tuotoista maatalouteen kohdistuvat muuttuvat ja kiinteät kulut, poistot sekä velkojen korot. Käytännössä maatalouden yrittäjätulo saadaan tuloslaskelmasta laskemalla yhteen maatalouden nettotulos ja yrittäjän palkkavaatimus. Nuoren viljelijän aloitustukeen ja investointitukeen liittyvät yrittäjätuloa koskevat minimivaatimukset on esitetty hakemuslomakkeiden täyttöohjeissa.

**Maatalouden kannattavuuskerroin** kuvaa sitä, kuinka hyvin yrittäjän omalle työlle asetettu palkkavaatimus sekä omalle pääomalle asetettu korkovaatimus saavutetaan. Maatalouden kannattavuuskerroin lasketaan jakamalla maatalouden yrittäjätulo maatalousyrittäjän palkkavaatimuksen ja maatalouden oman pääoman korkovaatimuksen summalla.

**Maatalouden omavaraisuusaste** kuvaa sitä, kuinka suuri osuus yritystoimintaan sitoutuneesta pääomasta on rahoitettu vieraalla pääomalla, ja kuinka suuri osuus sitoutuneesta pääomasta voidaan katsoa yrittäjän omaksi pääomaksi. Heikko omavaraisuusaste kertoo korkeasta velkaantuneisuudesta ja on riski yritystoiminnan jatkuvuuden kannalta. Maatalouden omavaraisuusaste lasketaan vuoden lopun tilanteen mukaiselle taseelle jakamalla maatalouden oma pääoma maatalouden omaisuuden arvolla.

**Muun yritystoiminnan ja metsätalouden yrittäjätulot.** Jos liiketoimintasuunnitelma laaditaan matalamman aloitustuen hakemista varten, enää ei voida yrittäjätulon laskemisessa huomioida muun yritystoiminnan ja metsätalouden tuloja.

Vuotuinen maatalouden yrittäjätulo, maatalouden kannattavuuskerroin, maatalouden omavaraisuusaste, muun yritystoiminnan yrittäjätulo ja metsätalouden yrittäjätulo on esitettävä selkeästi liiketoimintasuunnitelman laskelmien yhteydessä.

### **Tunnuslukujen laskentakaavoja**

Yrittäjätulo = nettotulos + palkkavaatimus = tulo, joka saadaan oman pääoman koroksi ja korvaukseksi yrittäjäperheen omasta työstä

Kannattavuuskerroin = yrittäjätulo / (yrittäjäperheen oman työn palkkavaatimus + oman pääoman korkovaatimus)

Oman pääoman korkovaatimus = 5 % x vuoden keskimääräinen oma pääoman määrä

Suhteellinen velkaantuneisuus = 100 % x (vieras pääoma 31.12./ liikevaihto)

Omavaraisuusaste = 100 % x (oma pääoma 31.12. / taseen loppusumma 31.12.)

Kannattavuuskerroin on hyvä tunnusluku normaaleilla maataloilla, mutta huono tunnusluku osakeyhtiöillä ja sellaisilla maataloilla, joilla yrittäjäperheen oman työn määrä on pieni sen takia, että oman työn sijasta palkkatyötä tai urakointia käytetään paljon. Jotta osakeyhtiön kannattavuuskerroin olisi paremmin vertailukelpoinen normaalien maatalojen kanssa, osakeyhtiössä yrittäjille maksetut palkat pitäisi siirtää yrittäjätulon ja kannattavuuskertoimen laskennassa palkkamenoista yrittäjäperheen oman työn palkkavaatimukseen.

### **ALLEKIRJOITUKSET (KANSILEHTI)**

Tukihakemuksen allekirjoituksella hakija vakuuttaa, että tukihakemuksen liitteenä olevassa liiketoimintasuunnitelmassa annetut tiedot ovat oikeita.



## LIITETAULUKOT

TAULUKKO A. MAKSUVALMIUSSUUNNITELMA	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
+ Maatalouden tulot								
- Maatalouden menot								
<b>= Maatalouden tulot - menot</b>								
+ Metsätalouden tulot								
- Metsätalouden menot								
+ Muun yritystoiminnan tulot								
- Muun yritystoiminnan menot								
<b>= Yritystoiminnan tulot-Menot</b>								
+ Yritystoiminnan korko- ja rahoitustulot								
- Yritystoiminnan korko- ja rahoituskulut								
- Yritystoiminnan osuus veroista								
<b>= Yritystoiminnan tulorahoitus</b>								
- Yritystoiminnan lainojen lyhennykset								
<b>= Yritystoiminnan kassajäämä</b>								
+ Yksityistalouden tulot								
- Yksityistalouden osuus veroista								
- Yksityistalouden lainojen korot								
- Yksityistalouden lainojen lyhennykset								
- Yksityistalouden muut menot								
<b>= Koko talouden kassajäämä</b>								
- Maatalouden investoinnit								
- Metsätalouden investoinnit								
- Muun yritystoiminnan investoinnit								
- Yksityistalouden investoinnit								
+/- Käyttöpääoman muutos								
+/- Talletusten nosto/teko								
+ Aloitus- ja investointiavustusten nostot								
+ Lainojen nostot								
+ Myyntien arvonlisäverot								
- Ostojen arvonlisäverot								
+ Arvonlisäverojen palautustulo								
- Arvonlisäverojen tilitysmeno								
<b>= Yli-/Alijäämä</b>								
<b>Kassavarat 31.12.</b>								
<b>Lainat 31.12.</b>								

<b>TAULUKKO B. MAATALOUDEN TULOSLASKELMA</b>	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
+ Kotieläintuotto								
+ Kasvinviljelytuotto								
+ Muu myyntituotto								
+ Tuet								
<b>= Liikevaihto</b>								
+/- Tuotevarastojen ja eläinpääoman muutos								
+ Aloitusavustus								
+ Muu tuotto								
<b>= Kokonaistuotto</b>								
- Tarvikeostot								
+/- Ostovarastojen muutos								
- Eläinten ostot								
- Ulkopuoliset palvelut								
- Henkilöstökulut								
- Konevuokrat								
- Palkkavaatimus								
- Vuokrat								
- Vakuutukset								
- Kunnossapito								
- Muut maatalouden muuttuvat ja kiinteät kulut								
<b>= Käyttökate</b>								
- Rakennuspoistot								
- Konepoistot								
- Muut poistot								
<b>= Liiketulos</b>								
+ Korko- ja rahoitustuotot								
- Korko- ja rahoituskulut								
<b>= Nettotulos</b>								
- Oman pääoman korkovaatimus								
<b>= Yrittäjänvoitto</b>								

TAULUKKO C. MAATALOUDEN TASE		31.12.2020	31.12.2021	31.12.2022	31.12.2023	31.12.2024	31.12.2025	31.12.2026
	1.1.2020	/1.1.2021	/1.1.2022	/1.1.2023	/1.1.2024	/1.1.2025	/1.1.2026	/1.1.2027
<b>VASTAAVAA</b>								
Maaomaisuus (pelto ym. ilman ojitusta)								
Perusparannukset (Salaojat, sillat yms.)								
Rakennusten nykyarvo								
Koneiden ja laitteiden nykyarvo								
Maidon viitemäärä (kiintiö)								
Osakkeet, osuudet ja muut sijoitukset								
Muut pysyvät vastaavat								
Kotieläimet								
Rehut								
Muut aineet ja tarvikkeet								
Tuotteet								
Maksetut ennakkomaksut								
Muu vaihto-omaisuus								
Myyntisaamiset (sis. tukisaamiset)								
Muut lyhytaikaiset saamiset								
Rahat ja rahoitusarvopaperit								
<b>Vastaavaa yhteensä</b>								
<b>VASTATTAVAA</b>								
Oma pääoma								
Valtion- ja korkotukilainat								
Muut pitkäaikaiset lainat								
Lyhytaikaiset lainat								
Muut lyhytaikaiset velat								
<i>Vieras pääoma yhteensä</i>								
<b>Vastattavaa yhteensä</b>								

**Taulukko D. Aloitustuen ja investointituen enimmäismäärän ja maksamisen rajoitteita***Nuoren viljelijän aloitustuki***ylempi:**

- avustus 35 000 euroa Aloitustuen avustusosuus maksetaan kahtena samansuuruisena eränä maaliskuun tai lokakuun viimeisenä päivänä (*maksupäivä*). Ensimmäisen erän maksamisen ehtona on, että tilanpito on aloitettu. Toisen erän maksamisen ehtona, että koulutusvaatimus on suoritettu ja liiketoimintasuunnitelmaa on noudatettu nuh-teettomasti.
- korkotukilaina Enintään 80 % hyväksyttävistä kustannuksista, kuitenkin enintään 230 000 euroa. Korkotuen ja varainsiirtoverovapauden määrä yhteensä enintään 35 000 euroa, josta korkotuen määrä enintään 30 000 euroa. Nosto enintään kahdessa erässä.

**alempi:**

- avustus 10 000 euroa Aloitustuen avustusosuus maksetaan kahtena samansuuruisena eränä maaliskuun tai lokakuun viimeisenä päivänä (*maksupäivä*). Ensimmäisen erän maksamisen ehtona on, että tilanpito on aloitettu. Toisen erän maksamisen ehtona, että koulutusvaatimus on suoritettu ja liiketoimintasuunnitelmaa on noudatettu nuh-teettomasti.
- korkotukilaina Enintään 80 % hyväksyttävistä kustannuksista, kuitenkin enintään 150 000 euroa. Korkotuen ja varainsiirtoverovapauden määrä yhteensä enintään 20 000 euroa, josta korkotuen määrä enintään 15 000 euroa. Nosto enintään kahdessa erässä.

*Investointituki*

- avustus: Tukikohteen tukiprosentin ja muiden rajoitteiden mukaisesti hyväksytystä kustannuksesta laskettuna (Valtioneuvoston asetus 241/2015).  
Maksu toteutuneita kustannuksia vastaavasti enintään 5 erässä (kuitenkin ensimmäinen ja viimeinen mak-suerä vähintään 20 % koko avustuksesta)
- korkotukilaina: Tukikohteen tukiprosentin ja muiden rajoitteiden mukaisesti hyväksytystä kustannuksesta laskettuna (Valtioneuvoston asetus 241/2015).  
Nosto toteutuneita kustannuksia vastaavasti enintään 5 erässä (kuitenkin ensimmäinen ja viimeinen erä vähintään 20 % koko lainasta)
- valtioneuvoston takaus: Valtioneuvoston takaus voidaan myöntää lypsy- ja nautakarjatalouden, sikatalouden, lihasiipikarjatalouden, lammas- ja vuohitalouden, hevostalouden, turkistalouden ja kasvihuonetuotannon sekä energiatuotannon investoin-teihin. Valtioneuvoston takauksen enimmäismäärä investointia kohden on 500 000 euroa. Valtioneuvoston takaus voi ainoas-taan erityisestä syystä olla suurempi kuin 30 prosenttia investoinnin kokonaisrahoituksesta. Avustuksen ja valtioneuvoston takauksen kohteena olevan lainan määrä ei kuitenkaan voi olla yli 70 prosenttia investoinnin koko-naisrahoituksesta. Valtioneuvoston takaus voi koskea enintään 80 % takauksen kohteena olevan lainan määrästä koko laina-aikana.

**TAULUKKO E. Pinta-ala- ja eläinperusteisten tukien määrät euroa tai senttiä/yksikkö**

		<i>Tuki e/ha</i>
1. PERUSTUKI		
	AB –alue	122,4
	C –alue	106,2
2. VIHERRYTTÄMISTUKI		
	AB –alue	75
	C –alue	65
3. NUORTEN VIJELIJÖIDEN TUKI	Koko maa	82
4. TUOTANTOSIDONNAINEN TUKI (arviot tasoista vahvistetaan tammikuussa 2021, lopulliset tasot vahvistetaan touko-kesäkuussa 2022)		<i>Tuki e/eläin</i>
LYPSYLEHMÄPALKKIO:		
Lypsylehmä	Manner AB –alue	600
Lypsylehmä	Manner-Ahvenanmaa	700
Lypsylehmä	Ulkosaaristo AB -alue	1000
NAUTAPALKKIO		
Emolehmä ja emolehmähieho	Manner AB –alue Manner-Ahvenanmaa Ulkosaaristo AB – alue	355
Emolehmä ja emolehmähieho	C – alue	560
Emolehmä ja emolehmähieho	C – alue	120
Sonni ja härkä	Manner AB –alue	515
Sonni ja härkä	Manner-Ahvenanmaa Ulkosaaristo AB – alue	515
Sonni ja härkä	Ulkosaaristo AB – alue	1200
Sonni ja härkä	C –alue	145
Teurashieho	Manner AB –alue ja Manner-Ahvenanmaa Ulkosaaristo AB – alue	185
Saaristohieho	Ulkosaaristo AB – alue	600
Uuhipalkkio	Manner AB –alue	45
Uuhipalkkio	Manner-Ahvenanmaa	80
Uuhipalkkio	Ulkosaaristo AB -alue	100
Kuttupalkkio	AB -alue	80
Teuraskaritsa- ja teuraskilipalkkio	Koko maa	25
PELTOKASVIPALKKIO:		
Valkuaiskasvit (sis. Öljykasvit)	Koko maa	Tuki e/ha 115
Ruis	Koko maa	75
Sokerijuurikas	Koko maa	125
Tärkkelysperuna	Koko maa	550
Avomaanvihannekset	AB -alue	130

5. LUONNONHAITTAUKORVAUS, 2021

AB -alue	Tuki e/ha
Kasvinviljelytilat	217
Kotieläintilat	277
C -alue	
Kasvinviljelytilat	242
Kotieläintilat	302

6. YMPÄRISTÖKORVAUS, 2021

*Ympäristösitoumuksen perusteella maksettava ympäristökorvaus*

*Tuki e/ha vuonna 2021 ja sitä seuraavina vuosina*

Ravinteiden tasapainoinen käyttö	
- peltoviljelykasvit	54
- puutarhakasvit	200
Lietelannan sijoittaminen peltoon	40
Ravinteiden ja orgaanisten aineiden kierrättäminen	40
Valumavesien hallinta	
- säätösalaajitus	70
- säätökastelu tai kuivatusvesien kierrätys	250
Ympäristönhoitonurmet	
- suojavyöhykenurmet kohdentamisalueella I	500
- suojavyöhykenurmet muualla alueella	450
- monivuotiset ympäristönurmet	50
- luonnonhoitopeltonurmet kohdentamisalueella I	120
- luonnonhoitopeltonurmet muualla alueella	100
Orgaanisen katteen käyttö puutarhakasveilla ja siemenperunalla	
- yksivuotiset puutarhakasvit	300
- monivuotiset puutarhakasvit	500
Peltoluonnon monipuolisuus	
- viherlannoitusnurmet	54
- kerääjäkasvit	100
- saneerauskasvit	300
- monimuotoisuuspellot	300
Puutarhakasvien vaihtoehtoinen kasvinsuojelu	
- menetelmäryhmä 1	500
- menetelmäryhmä 2	350

Talviaikainen kasvipeitteisyys

Kasvipeitteisen alan %-osuus maatilän tukikelpoisesta alasta	Korvaus kohdentamisalueella II ja III e/ha	Korvaus muilla kohdentamisalueilla e/ha
20	4	4
40	18	9
60	36	11
80	54	-

<i>Ympäristösopimuksen perusteella maksettava korvaus vuodessa</i>	Tuki e/ha
Kosteikon hoito	450
Maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoito	
- valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaat perinnebiotooppikohteet	600
- muut kohteet	450
Kurki-, hanhi- ja joutsenpellot	600
Alkuperäisrotujen kasvattamista koskevan ympäristösopimuksen perusteella maksettava korvaus	Tuki e/eläin
- Itä-, Pohjois- ja Länsi-Suomen karja	530
- Suomenhevonen	300
- Suomen- ja kainuunlammas sekä ahvenanmaanlammas	300
- Suomenvuohi	300
- Maatiaiskanat ja -kukot	300 e/tila
<b>7. LUONNONMUKAINEN TUOTANTO</b>	Tuki e/ha
- Luonnonmukainen tuotanto	160
- Avomaan vihannestuotanto	600
Luonnonmukainen kotieläintuotanto	134
<b>8. ELÄINTEN HYVINVOINTIKORVAUS</b>	Tuki e/eläin
<b>Nautatilat</b>	
- Nautojen ruokinta ja hoito	11
- Vasikoiden pito-olosuhteiden parantaminen pinta-ala-vaatimuksilla	439
- Vasikoiden pito-olosuhteiden parantaminen	292
- Emolehmien vasikoiden pito-olosuhteiden parantaminen	234
- Vähintään kuuden kuukauden ikäisten nautojen pito-olosuhteiden parantaminen	43
- Vähintään 12 kuukauden ikäisten urospuolisten nautojen pito-olosuhteiden parantaminen	126
- Nautojen laidunnus laidunkaudella ja jaloittelu laidunkauden ulkopuolella	49
- Nautojen pitkäaikaisempi laidunnus laidunkaudella	24
- Lypsylehmien ja emolehmien sairas-, hoito- ja poikimakarsinat	18
- Nautojen sairas-, hoito- ja poikimakarsinat	15
<b>Sikatilat</b>	
- Sikojen ruokinta ja hoito	7
- Joutilaiden emakoiden ja ensikoiden ulkoilu	33
- Emakoiden ja ensikoiden pito-olosuhteiden parantaminen	38
- Emakoiden ja ensikoiden parannetut porsimisolosuhteet	436
- Vieroitettujen porsaiden ja lihasikojen karsinoiden kuitittaminen	59
- Karjuporsaiden kivunlievitys ennen ja jälkeen kirurgisen kastration	27
- Lihasikojen immunokastratio	81
- Sikojen virikkeet	13
- Sikojen sairas- ja hoitokarsinat	19
<b>Lammas- ja vuohitilat</b>	
- Lampaiden ja vuohien ruokinta	10
- Lampaiden ja vuohien pito-olosuhteiden parantaminen	55

- Lampaiden hoito		51
- Vuohien hoito		33
- Lampaiden ja vuohien laidunnus laidunkaudella ja ja-loittelu laidunkauden ulkopuolella		33
- Lampaiden ja vuohien pitkäaikaisempi laidunnus laidunkaudella		8
Siipikarja		
- Siipikarjan ruokinta ja hoito		8
- Broilereiden ja kalkkunoiden pito-olosuhteiden parantaminen		10
- Munintakanalan ilmanlaadun parantaminen		5
- Siipikarjan virikkeet		7
- Munivien kanojen tasot, rampit ja orret		11
- Kalkkunoiden tasot, rampit ja orret		14
- Broilereiden tasot, rampit ja orret		34
- Kanojen ja kalkkunoiden ulkoilu		16
9. YLEINEN HEHTAARITUKI		Tuki e/ha
	C2	10
	C2P	20
	C3	30
	C4	55
10. POHJOINEN HEHTAARITUKI		<i>Tuki e/ha</i>
Ruis	C1, C2, C2P	75
Sokerijuurikas	C1, C2, C2P	100
Tärkkelysperuna	C1, C2, C2P	100
Avomaanvihannekset	C1-C4	350
Valkuaiskasvusto	C1, C2	45
Muut peltokasvit lukuun ottamatta vehnää, mallasohraa, ruista, valkuaiskasvustoa ja rehuviljaa	C1, C2	75
11. NUOREN VILJELIJÖIDEN TUKI		C -alue 50
12. SOKERIJUURIKKAAN KANSALLINEN TUKI		Koko maa 350
13. ETELÄ-SUOMEN KANSALLINEN TUKI		Tuki e/ viitemäärän yksikkö
Sika- ja siipikarjatalouden tuotannosta irrotettu tuki		
Sika- ja siipikarja	AB -alue	38
14. POHJOINEN KOTIELÄINTUOTANNON TUKI		
Maidon tuotantotuki. Huomatkaa myös kohdassa 5 esitetyt maidon tilakohtaiset rajoitteet		senttiä/litra
	C1	7,3
	C2	8,0
	C2P	9,0
	C3:P1	12,0
	C3P2	13,7
	C3P3, C3P4	16,3



	C4P4	21,0
	C4P5	30,2
Pohjoisen eläinyksikötuen tilakohtaiset rajoitteet on esitetty kohdassa 5.		<i>Tuki e/eläinyksikkö</i>
Teurashiehot	C1	530
	C2	530
	C2P	635
	C3	705
	C4	830
		Tuki e/ teurastettu eläin
Teurassonnit ja -härät	C3P1, C3P2	131
	C3P3, C3P4	182
	C4P4	182
	C4P5	333
Eläinyksikötuki:	Alue	Tuki e/eläinyksikkö
Emolehmät ja emolehmähiehot	C1	397
	C2	397
	C2P	473
	C3P1,C3P2	548
	C3P3, C3P4	548
	C4P4	733
	C4P5	733
Sonnit ja härät	C1	651
	C2	651
	C2P	751
	C3P1, C3P2	826
	C3P3, C3P4	826
	C4P4	1171
	C4P5	1171
Uuhet	C1	363
	C2	369
	C2P	426
	C3P1, C3P2	568
	C3P3, C3P4	629
	C4P4	787
	C4P5	787
Kutut	C1	761
	C2	780
	C2P	821
	C3P1, C3P2	1 063
	C3P3, C3P4	1 142
	C4P4	1 282
	C4P5	1 486

Sika- ja siipikarjatalouden tuotannosta irrotettu tuki:		Tuki e/ viitemäärän yksikkö	
Perustaso			
Sika- ja siipikarja	C1	164	
	C2	143	
	C2P	199	
	C3-C4	206	
Perustason ja alemman tukitason välinen kokoraja		viitemäärän yksikköä	
	C1	146	
	C2	170	
	C2P	200	
	C3	200	
	C4	200	
Alempi tukitaso		Tuki e/viitemäärän yksikkö	
Sika- ja siipikarja	C1	54	
	C2	46	
	C2P	40	
	C3-C4	40	
14. KASVIHUONETUOTANNON TUKI		Pitkä viljely e/m <sup>2</sup>	Lyhyt viljely e/m <sup>2</sup>
	AB	8,9	3,2
	C	9,1	3,3
15. AVOMAAN PUUTARHATUOTTEIDEN VARASTOINTITUKI		Koneellisesti jäähdytetyt varastot	Muut varastot e/m <sup>3</sup>
	AB	10,0	6,2
	C	14,2	8,8

<b>Taulukko F. Pellon vähimmäisarvot ilman salaojia</b>	
ELY-keskus	euroa/ha
Etelä-Pohjanmaa	6 070
Etelä-Savo	3 250
Häme	5 340
Kaakkois-Suomi	3 600
Kainuu	1 300
Keski-Suomi	3 070
Lappi	1 560
Pirkanmaa	5 730
Pohjanmaa	6 960
Pohjois-Karjala	2 460
Pohjois-Pohjanmaa	4 340
Pohjois-Savo	2 750
Satakunta	6 400
Uusimaa	5 810
Varsinais-Suomi	6 710

<b>Taulukko G. Elävien eläinten suositusarvot taseessa euroa/kpl</b>	
	<b>2021–2025</b>
Lypsylehmät	760
Emolehmät	800
Sonnit >2 v	1 100
Sonnit 1-2 v	680
Hiehot teuraaksi >2 v	600
Hiehot uudistukseen >2 v	760
Hiehot 1-2 v	600
Vasikat <1 v	185
Karjut	540
Emakot >8 kk	300
Muut siat >2 kk	185
Lihotussiat >2 kk	90
Porsaat <2 kk	50
Munivat kanat	2,7
Kananpoikaset	3,4
Broilerit	0,8
Kalkkunat	7,5
Kutut	70
Muut vuohet	40
Uuhet	100
Muut lampaat	70
Hevoset	1 800
Varsat <1 v	1 000

**Taulukko H. Maataloustuotteiden vuosittaiset keskihinnat 2016–2020 sekä suositushinnat (euroa/yksikkö)**

	Yks.	2016	2017	2018	2019	2020 (1-11)	Suositus hinta 2021->
<b>Peltoviljely</b>							
Ruis	kg	0,169	0,164	0,181	0,168	0,157	<b>0,168</b>
Vehnä	kg	0,151	0,148	0,177	0,175	0,159	<b>0,162</b>
Rehuohra	kg	0,129	0,130	0,172	0,156	0,140	<b>0,145</b>
Mallasohra	kg	0,153	0,157	0,179	0,193	0,161	<b>0,169</b>
Kaura	kg	0,133	0,135	0,178	0,171	0,153	<b>0,154</b>
Rypsi, rapsi	kg	0,355	0,383	0,355	0,366	0,385	<b>0,369</b>
Ruokaperuna	kg	0,205	0,178	0,186	0,197	0,192	<b>0,192</b>
Sokerijuurikas	kg	0,044	0,044	0,043			

*Viljat: perushinta teollisuuden varastolle toimitettuna*

*Rypsi, rapsi: tuottajille maksettu keskim. hinta*

*Sokerijuurikas: Toimialasopimus, sisältää kuljetuskorvauksen ja lisät*

*Peruna: Nettohinta pakkaamolle toimitettuna*

Sokerijuurikkaan ja kalkkunan hinnasta ei ole tilastotietoa. Kalkkunan hinnaksi on arvioitu 1,06 \* broilerin hinta.

**Avomaan puutarhakasvit \*)**

Sipuli	kg	0,564	0,716	0,813	0,819	0,753	<b>0,733</b>
Porkkana	kg	0,627	0,686	0,871	0,938	0,728	<b>0,770</b>
Punajuurikas	kg	0,642	0,663	0,801	0,873	0,829	<b>0,762</b>
Lanttu	kg	0,535	0,534	0,707	0,652	0,775	<b>0,640</b>
Rapea keräsalaatti	kg	1,368	1,342	1,563	1,392	1,340	<b>1,401</b>
Keräkaali	kg	0,560	0,568	0,801	0,735	0,620	<b>0,657</b>
Kukkakaali	kg	1,504	1,330	1,967	1,791	1,724	<b>1,663</b>
Kiinankaali	kg	1,162	1,227	1,400	1,373	1,245	<b>1,281</b>
Avomaakurkku	kg	0,977	0,962	0,961	0,921	1,001	<b>0,964</b>
Tarhaherne	kg	2,606	2,832	2,530	3,414	4,323	<b>3,141</b>
Mansikka	kg	4,465	5,724	6,059	5,135	5,881	<b>5,453</b>
Omena	kg	1,653	1,640	1,466	1,589	1,664	<b>1,602</b>

**Kasvihuonetuotteet \*)**

Tomaatti	kg	1,723	1,720	1,795	1,838	1,641	<b>1,743</b>
Kurkku	kg	1,362	1,348	1,647	1,262	1,234	<b>1,371</b>

*\*) Kasvistieto/ Kotimaisten kasvien veroton pakkaamohinta*

**Eläintuotteet**

Maito, ml. jälkitili	litra	0,383	0,387	0,385	0,390	0,399	<b>0,389</b>
Lehmät	kg	1,858	2,050	2,220	2,250	2,500	<b>2,176</b>
Sonnit, 130 kg ja yli	kg	3,285	3,400	3,500	3,520	3,420	<b>3,425</b>
Hiehot, 130 kg ja yli	kg	2,775	2,980	3,180	3,230	3,180	<b>3,069</b>
Emakot	kg	0,823	0,840	0,790	0,820	0,860	<b>0,827</b>
Lihasiat	kg	1,407	1,500	1,550	1,610	1,650	<b>1,543</b>
Välitysporsas, 27 kg	kpl	42,9	42,8	45,4	46,9	47,0	<b>45,0</b>
Broilerit	kg	1,309	1,290	1,320	1,360	1,310	<b>1,318</b>
Kalkkunat	kg	1,387	1,367	1,400	1,440	1,390	<b>1,397</b>
Lammas, karitsat	kg	3,866	3,710	3,780	3,770	3,860	<b>3,797</b>
Muut lampaat	kg	0,854	0,760	0,800	0,760	0,920	<b>0,819</b>
Kananmunat	kg	1,009	0,960	1,030	1,040	1,050	<b>1,018</b>

*LUKE/ Maataloustuotteiden tuottajahinnat*

